

O besedah

Besede so kot ljudje: imajo svoje prednike in potomce, sorodnike in prijatelje. Nekatere so stare, druge mlade, ene so naše že od nekdaj, druge so se priselile in tu pognale korenine. Imamo besede, ki so k nam prišle predavnimi stoletji, in take, ki jih zlahka prepoznamo kot mlade izposojenke iz sodobnih evropskih jezikov, severnih, južnih, vzhodnih ali zahodnih.

Beseda se rodi iz potrebe po poimenovanju. Človekova predstava o poimenovanem ji izbere prednike, ki ji dajo osnovno genetsko zgradbo in s tem določijo njen morfemski, fonemski in glasovni sestav. Vendar je beseda že ob rojstvu svoja identiteta, saj na edinstven način uteleša točno določen pomen s točno določeno glasovno podobo. Glasovna podoba besede se skozi stoletja razvija skladno z zakonitostmi, ki jih odkriva primerjalno in zgodovinsko jezikoslovje, pomen pa skladno s potrebami in danostmi. Oboje, glasovna podoba in pomen, predstavlja genetski potencial, zato si beseda lahko ustvari svojo družino, ima svoje potomce, ki se od nje ali njenih prednikov lahko razlikujejo tako, kot se otroci lahko razlikujejo od svojih staršev ali starih staršev.

Večina besed živi zelo dolgo, stoletja, celo tisočletja. Le redkim modnim muham je usojeno živeti življenje, krajše od človeškega. Beseda živi v človeški govorici – v človekovem umu. To je njeno naravno okolje, v katerem se razvija, spreminja in množi, dokler jo kdo potrebuje, nato umre.

Ko človek spozna novo stvar ali hoče poimenovati nekaj, za kar doslej ni vedel, ima na voljo tri možnosti: lahko po enem od tvornih besedotvornih vzorcev iz obstoječih besed naredi novo, lahko neki stari besedi da nov pomen in lahko besedo prevzame iz tujega jezika, jo po potrebi prilagodi ter tako naredi za svojo. Tako je bilo vedno in tako je še danes.

Etimologija z ugotavljanjem izvora in prvotnega pomena besed išče razloge za poimenovanje vsega, kar nas obdaja in kar je v nas, ter tako odkriva miselnost naših davnih prednikov, od katerih nam je sicer ostalo le kako grobišče ali pa še to ne.